

Εφαρμογή εναλλακτικού τρόπου μάθησης για μαθητές Ειδικής Αγωγής και Μετάδοση του Περιβαλλοντικού μηνύματος με τη χρήση κουκλοθεατρικού - παραμυθιού

Βασιλική Διδάχου¹, Μαρία Παπανικολάου², Χαραλαμπία Πεφάνη³

1. Λογιστικής - ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής Πάτρας Α΄ & Β΄ Βαθμίδας
vdidachou@gmail.com
2. Μαθηματικός Msc στα Μαθηματικά των Η/Υ & των Αποφάσεων
– ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής Πάτρας Α΄ & Β΄ Βαθμίδας
m_x_pap@yahoo.gr
3. Νοσηλευτικής - ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής Πάτρας Α΄ & Β΄ Βαθμίδας
xarph@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία τρία χρόνια πραγματοποιούμε στο σχολείο μας (ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής Α΄ & Β΄ Βαθμίδας Πάτρας) προγράμματα Π.Ε. με μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Τον πρώτο χρόνο (2009-2010) ξεκινήσαμε με το θέμα της διαχείρισης των απορριμμάτων και την ανακύκλωση. Τον δεύτερο χρόνο (2010-2011) συνεχίσαμε με την Ανακύκλωση ως Ανθρώπινο Δικαίωμα. Την προηγούμενη σχολική χρονιά (2011-2012) ασχοληθήκαμε με την αναζήτηση της κρυμμένης ενέργειας στο ταξίδι των ανακυκλώσιμων υλικών. Στα πλαίσια υλοποίησης του Προγράμματος Π.Ε. με τίτλο: ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ - «ΑΝΑΚΥΚΛΩΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ», θέσαμε ως στόχους την απόκτηση από τους μαθητές γνώσεων και ευαισθησίας για το περιβάλλον, τη βελτίωση ικανοτήτων και την ανάπτυξη και αξιοποίηση δυνατοτήτων και δεξιοτήτων για την επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων μέσα από ενέργειες και δράσεις της ανακύκλωσης. Στηριζόμενοι στη βιωματική μάθηση, στη δραματοποίηση της διδασκαλίας, στα παιχνίδια ρόλων για την έκφραση των συναισθημάτων και στη συνεργασία των μελών της ομάδας χρησιμοποιήσαμε την τέχνη και συγκεκριμένα το κουκλοθέατρο ως μέσο έκφρασης, δημιουργίας και ανάπτυξης της προσωπικότητας.

Οι μαθητές/τριές μας με τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δημιούργησαν τις δικές τους κούκλες από ανακυκλώσιμα υλικά και προχωρήσαμε όλοι μαζί στο στήσιμο του έργου με τη συγγραφή του σεναρίου, την κατασκευή των σκηνικών, την επιλογή της μουσικής. Τελικό προϊόν της όλης προσπάθειας ήταν το εκπαιδευτικό υλικό που προέκυψε με τη μορφή οπτικοακουστικού υλικού (video των παραστάσεων) και παραμυθιού βασισμένου στο σενάριο της παράστασης του κουκλοθεατρικού και της εικονογράφησης του από μαθητή της ομάδας.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση & Ειδική Αγωγή, Σχολικά προγράμματα Π.Ε., Ανάπτυξη Εκπαιδευτικού υλικού, Διδακτική μεθοδολογία και προτάσεις.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ειδική Αγωγή, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Κουκλοθεατρικό, Παραμύθι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην προσπάθεια μας να βρεθεί ένα ελκυστικό μέσο που θα κρατούσε ζωνρό και αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών μας στο πρόγραμμα της Π. Ε. και προκειμένου να γίνουν κατανοητές οι έννοιες «Μείωση –Επαναχρησιμοποίηση -Ανακύκλωση» καθώς και η έννοια της ανακύκλωσης ως ανθρώπινο δικαίωμα, οδηγηθήκαμε στη κατασκευή κούκλας από ανακυκλώσιμα υλικά και στη δημιουργία ενός κουκλοθεατρικού. Μεταμορφώσαμε άχρηστα και φθηνά υλικά από σκουπίδια (απορρίμματα), σε χρηστικά πολύτιμα υλικά για την κατασκευή των κουκλοθεατρικών μας. Διαμορφώσαμε το χαρακτήρα των κουκλοθεατρικών από το χρώμα, το μέγεθος και τη μορφή του κεφαλιού που είναι το κέντρο της επικοινωνίας και της έκφρασης στο μαγικό κόσμο του κουκλοθέατρου. Παρουσιάσαμε τους κουκλοθεατρικούς μας ζωντανεύοντας πρόσωπα και καταστάσεις (Μαγουλιώτης, 2006).

ΕΝΑΥΣΜΑ

Οι εικαστικές δημιουργίες των μαθητών σε διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις του σχολείου μας, λειτούργησαν ως προϋπάρχουσα εμπειρία και έδωσαν το έναυσμα για τη δημιουργία και κατασκευή κουκλοθεατρικών και κουκλοθεατρικού.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Η Περιβαλλοντική Αγωγή συντελεί στην κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, στην ενίσχυση πρωτόγνωρων συναισθημάτων και στην ψυχολογική τους ωρίμανση στην άμεση επαφή με το φυσικό περιβάλλον και την ευαισθητοποίηση τους στα περιβαλλοντικά προβλήματα. Συντελεί με την ενεργό συμμετοχή στην επίλυση των προβλημάτων και στη διατήρηση της ισορροπίας του περιβάλλοντος ως απαραίτητη προϋπόθεση για μια καλύτερη ζωή (Ζωδιάτου, Πασσά, Σταυρόπουλος, 2009).

Στην αρχή του προγράμματος, σκοπός μας ήταν να κατανοήσουν οι μαθητές μας την έννοια της ανακύκλωσης ως ανθρώπινο δικαίωμα. Χρησιμοποιήσαμε την τέχνη εφαρμόζοντας τη διαδικασία της εικαστικής δημιουργίας και δώσαμε τη δυνατότητα στους μαθητές μας να εκφράσουν τον συναισθηματικό τους κόσμο χωρίς να τους μεταφέρουμε άγχος για το αισθητικό αποτέλεσμα.

Λάβαμε υπόψη ότι για την αγωγή των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, η δραματοποιημένη διδασκαλία συγκεντρώνει πολλά πλεονεκτήματα που καμιά άλλη μέθοδος-αρχή διδασκαλίας δεν μπορεί να εξασφαλίσει. Διευκολύνει την πραξιακή μάθηση (μάθηση με την πράξη και τα πράγματα) κινητοποιεί το ενδιαφέρον για εργασία, ενισχύει τη θέληση για προσπάθεια, εξασφαλίζει την προσδοκία της επιτυχίας και αναγνώρισης, αναπτύσσει την συνεργατικότητα και κοινωνικότητα των παιδιών, διεγείρει το συναίσθημα και το κατευθύνει σε σκοπούς συνειδητούς και διευκολύνει την κατανόηση και συνειδητοποίηση των πραγματικών συνθηκών της ζωής (Σταύρου, 1985). Άλλωστε η δραματοποίηση προτρέπει σε δημιουργικότητα και αυτοσχεδιασμό (Άλκηστης, 1999). Η εργασία με δραματοποίηση για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες χρειάζεται προγραμματισμό από την πλευρά του δασκάλου/εμψυχωτή ο οποίος πρέπει να γνωρίζει τα μέλη της ομάδας του όσο γίνεται καλύτερα από την αρχή. Σε τι εξελικτικό επίπεδο βρίσκονται, αν έχουν αυτοπεποίθηση, τι σχέσεις υπάρχουν ανάμεσα στα μέλη (Άλκηστης, 1998). Χρειάστηκε λοιπόν να επαναπροσδιορίσουμε το ρόλο μας από αυτόν του δασκάλου σε εμψυχωτή, συνεργάτη των μαθητών και ισότιμο μέλος της ομάδας.

Καταλήξαμε στο ότι το κουκλοθέατρο μέσα από το παιχνίδι, την κίνηση, την δραματοποίηση και τη θεατρική συγγραφή σεναρίου, θα βοηθούσε στην κατανόηση των αφηρημένων εννοιών που πραγματευόταν το θέμα μας, στην ολόπλευρη και

αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας τους, στην καλύτερη ενσωμάτωση τους στη σχολική ζωή και στην εκπαιδευτική διαδικασία - με βελτίωση της απόδοσης τους σε όλα τα μαθήματα - και τέλος στην αρμονική συμβίωση τους με τη μαθητική κοινότητα και γενικότερα με το κοινωνικό σύνολο.

Στόχοι

Οι στόχοι που θέσαμε ήταν οι μαθητές:

- ❖ Να αποκτήσουν γνώσεις και ευαισθησία για το περιβάλλον
- ❖ Να βελτιώσουν τις ικανότητες επικοινωνίας
- ❖ Να αναπτύξουν δεξιότητες διαχείρισης των απορριμμάτων
- ❖ Να μάθουν να διερευνούν και να επιλύουν προβλήματα που σχετίζονται με την ανακύκλωση στο κοντινό τους περιβάλλον
- ❖ Να συνειδητοποιήσουν ότι η ανακύκλωση είναι ανθρώπινο δικαίωμα
- ❖ Να αξιοποιήσουν τον κόσμο του παραμυθιού και της φαντασίας για να δείξουν σε όλους όσα έμαθαν για την ανακύκλωση
- ❖ Να αλλάξουν στάση ζωής όσον αφορά την ανακύκλωση
- ❖ Να πείσουν τους γύρω, ότι η ανακύκλωση είναι το πιο απλό πράγμα που μπορείς να κάνεις για να βοηθήσεις εμένα αλλά και ΕΣΕΝΑ!

Εργαλείο μάθησης

Το κουκλοθέατρο είχε προταθεί σαν ιδέα από τους υπευθύνους Π.Ε του Νομού μας κατά τη συνεργασία μας με σκοπό το στήσιμο του προγράμματος και γενικότερα των δραστηριοτήτων που θα εφαρμόζαμε στις συναντήσεις της ομάδας. Μας κέντρισε το ενδιαφέρον γιατί ήταν ένας αρκετά έξυπνος τρόπος για την ανάπτυξη της προσωπικότητας, των συναισθημάτων αλλά και για την κινητοποίηση του πνεύματος των μαθητών μας γνωρίζοντας τις δυσκολίες και τις ιδιαιτερότητες τους.

Γιατί τελικά επιλέξαμε το κουκλοθέατρο;

- ❖ Για να οργανώσουμε όλα αυτά που μάθαμε για την μείωση-επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλωση και τα ανθρώπινα δικαιώματα
- ❖ Για να εκφράσουμε το συναισθηματικό μας κόσμο
- ❖ Για να επαναχρησιμοποιήσουμε υλικά με φαντασία και χιούμορ
- ❖ Για να δείξουμε έναν καλλιτεχνικό τρόπο που μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι κούκλες που εμείς φτιάξαμε
- ❖ Για να παίξουμε ρόλους που θα μας βοηθήσουν να καταλάβουμε τον εαυτό μας αλλά και τον κόσμο που μας περιβάλλει
- ❖ Για να ευαισθητοποιήσουμε τη σκέψη μας χωρίς να είναι απαραίτητος ο λόγος
- ❖ Για να παρακινήσουμε τους φίλους, τις οικογένειες και τους συμπολίτες μας

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Στις πρώτες συναντήσεις της ομάδας μας προσπαθήσαμε να δημιουργηθεί παιδαγωγικό κλίμα ελευθερίας, επικοινωνίας, συνεργασίας και να βελτιωθούν οι διαπροσωπικές σχέσεις των συμμετεχόντων, προάγοντας την αναγκαιότητα και σπουδαιότητα της ομαδικής εργασίας, με επιλεγμένες βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων (Αρχοντάκη & Φιλίππου, 2003).

Σε κάποιες από τις εβδομαδιαίες συναντήσεις της ομάδας μας πραγματοποιήθηκε θεατρικό παιχνίδι με τη βοήθεια των Υπευθύνων της Π. Ε. του νομού μας, με στόχο την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και κοινωνικοποίηση των μαθητών μας. Εφαρμόσαμε επίσης τα παιχνίδια ρόλων, τα οποία αναπαριστούν πραγματικές συνθήκες της καθημερινής ζωής. Σ' αυτά καθένας μπορεί να προβάλει τις

προσωπικές απόψεις του και να διερευνήσει τις απόψεις των άλλων χωρίς να έχουν ιδιαίτερη σημασία οι υποκριτικές ικανότητες. Με τα παιχνίδια ρόλων ενισχύεται η πρωτοβουλία, δίνεται η δυνατότητα σε ομάδες να επεξεργαστούν αμφιλεγόμενα ζητήματα της καθημερινής ζωής π.χ. κοινωνικά προβλήματα, περιβαλλοντικά θέματα κ.α., και ενθαρρύνεται η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων (Γκόβας, 2003).

Εικόνα 1: Βιωματικές ασκήσεις - Θεατρικό παιχνίδι

Στη συνέχεια η επίσκεψη στο καρναβαλικό εργαστήριο του Δήμου Πατρέων μας έδωσε έμπνευση για τα σχέδια που αφορούσαν τις κούκλες και οδήγησε σε εικαστικές δημιουργίες μέσα από τις οποίες καταλάβαμε πως η νεκρή ύλη ξαφνικά ανασταίνεται, αποκτά ζωή, υλοποιείται.

Εικόνα 2:Καρναβαλικό εργαστήριο του δήμου Πατρέων

Σε αίθουσα του σχολείου μας στήθηκε εργαστήριο για κατασκευή κούκλας για κουκλοθέατρο από ανακυκλώσιμα υλικά. Μάθαμε τον τρόπο κίνησης της κούκλας (σε όρθια θέση και οι κινήσεις της να γίνονται με οικονομία και όταν χρειάζεται). Συνεχίσαμε με πρόβες κινησιολογίας και επεξεργασία όσον αφορά το μουσικό χαλί της παράστασής μας. Οι μαθητές εκπαιδεύτηκαν στις κινήσεις της κούκλας, σε ανάλογες φωνές που θα αποκάλυπταν τους χαρακτήρες των ηρώων. Κατανόησαν ότι οι σκέψεις, τα συναισθήματα, οι καταστάσεις εκφράζονται πρώτα με τις κινήσεις και μετά με το λόγο.

Εικόνα 3: Μαθαίνουμε να δίνουμε ζωή σε κούκλες

Συγγραφή σεναρίου

Η πλοκή του έργου και ο τίτλος «η Μάγισσα Σου-Μου-Του» προέκυψε από τη συνεργασία εκπαιδευτικών και μαθητών. Στηρίχτηκε σε μάγους, κάστρα, πύργους, ίντριγκες, μίση, εγωισμούς, ζήλιες, αράχνες, βότανα, δυνάμεις του κακού αλλά και ευγένεια ψυχής, σωφροσύνη, ευωδιές της φύσης, φιλία, προσφορά και ένα ευτυχισμένο τέλος όπως ταιριάζει στα παραμύθια με νίκη του καλού, νίκη του περιβάλλοντος. Διαλέξαμε να κρύβει μυστήριο και το επενδύσαμε ανάλογα, όσον αφορά το χώρο, τις σχέσεις, τις πράξεις (κινήσεις και λόγια) και τις φυσιογνωμίες των ηρώων. Σημειώσαμε ποια είναι τα βασικά γεγονότα του έργου που διαδραματίζονται μέχρι το τέλος του. Έτσι είχαμε έναν καμβά που πάνω του κινηθήκαμε για να χτίσουμε τους βασικούς χαρακτήρες των ηρώων μας:

- Τη μικρή μας μάγισσα Σου Μου Του, η οποία με θετική ενέργεια εμπνέει τους γύρω της, μειώνει το ενεργειακό της αποτύπωμα, επαναχρησιμοποιεί τα σκουπίδια της με δημιουργίες προσφοράς στους φίλους της.
- Τη μάγισσα Μπούρδου Μπούρδου, η οποία με τον εγωιστικό της χαρακτήρα και τη στενοκεφαλιά της εμποδίζει τον εαυτό της και τους άλλους να νοιαστούν για το περιβάλλον καταπατώντας ένα ανθρώπινο δικαίωμα τους.

Κατασκευή κούκλας και σκηνικών

Σχεδιάσαμε τις κούκλες με βάση κάποια χαρακτηριστικά. Συγκεντρωθήκαμε ιδιαίτερα στην κατασκευή του κεφαλιού της κούκλας που είναι το δυνατό σημείο του σώματος της το κέντρο της επικοινωνίας και έκφρασης. Το χρώμα, το μέγεθος και η μορφή του κεφαλιού έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο χαρακτήρα του κουκλοήρωα. Τα μαλλιά, τα μάτια, το στόμα κτλ. συνέβαλλαν επίσης στην απόδοση των λεπτομερειών της έκφρασης (Μαγουλιώτης, 2006). Η κατασκευή της κούκλας ήταν για εκπαιδευτικούς και μαθητές χαρά δημιουργίας και έκφρασης συναισθημάτων, χωρίς να μας δημιουργηθεί καθόλου άγχος και ανασφάλεια κατά τη συλλογή των υλικών, εφόσον αυτά βρίσκονταν γύρω μας και τα μεταμορφώσαμε πάρα πολύ εύκολα από σκουπίδια (απορρίμματα) σε χρηστικά πολύτιμα υλικά για την κατασκευή των κουκλοηθοποιών μας. Νήματα, ρούχα, καπέλα, σκουφιά, κουμπιά, πανιά και άλλα άχρηστα υλικά επιστρατεύτηκαν για να δημιουργηθούν οι κουκλοήρωες μας και δεν έμεινε παρά να τους δοθούν οι κατάλληλοι ρόλοι για να ζωντανέψουν, να αποκτήσουν ψυχή. Σημαντικό ρόλο στη δραματοποίηση του έργου μας έπαιξε και η διαμόρφωση του κατάλληλου σκηνικού χώρου, το κάστρο της μάγισσας Σου Μου Του, ο χώρος όπου συνέβαιναν οι περιβαλλοντικές αλλαγές του μαγικού κόσμου του έργου μας. Ενώ κατασκευάστηκαν αντικείμενα από ανακυκλώσιμα υλικά, που χρησιμοποιήθηκαν κατά το ξεδίπλωμα της πλοκής της ιστορίας του κουκλοθέατρου. Ο φωτισμός και τα ηχητικά εφέ ήρθαν να προσθέσουν στη μυστηριώδη ατμόσφαιρα.

Εικόνα 4: Εργαστήριο κατασκευής κούκλας

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η ομάδα μας παρουσίασε το κουκλοθεατρικό έργο

1. Στο 23ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ INEPS (Διεθνές Δίκτυο Σχολείων και Προγραμμάτων Παραγωγικής Μάθησης - International Network of Productive Schools & Projects) που πραγματοποιήθηκε στην Πάτρα, από 30 Απριλίου – 5 Μαΐου 2011. Που διοργανώθηκε από τον INEPS και την «Κίνηση ΠΡΟΤΑΣΗ για ένα άλλο τρόπο ζωής» με συνεργασία του Κέντρου Πρόληψης Εξαρτησιογόνων Ουσιών Ν. Αχαΐας και πραγματοποιήθηκε στην Πάτρα από τις 30 Απριλίου ως τις 5 Μαΐου 2011, με τη στήριξη του Ο.ΚΑ.ΝΑ. Συγκεκριμένα στις 2 Μαΐου διοργανώθηκε επίσκεψη των συνέδρων στους χώρους του σχολείου μας.
2. Στο 8^ο Μαθητικό Συνέδριο με θέμα «Ανθρώπινα δικαιώματα & Περιβάλλον» που πραγματοποιήθηκε στις 4 Μαΐου 2011 στην Πάτρα, στον πολυχώρο Πολιτεία από το Τμήμα Π. Ε. της Δ. Δ. Ε. Ν. Αχαΐας.
Αξίζει να σημειώσουμε την αποδοχή και την ιδιαίτερα θετική αντίδραση των μαθητών Γυμνασίων και Λυκείων του Νομού που συμμετείχαν στο παραπάνω συνέδριο. Μετά το τέλος της παράστασης χρησιμοποιώντας το σκηνικό μας ως διαδραστικό εργαλείο αφού το περιεργάστηκαν με ενδιαφέρον, εκφραστήκαν και αυτοί δημιουργικά παίζοντας με τους κουκλοήρωες μας.
3. Στην τελική γιορτή του σχολείου μας 14 Ιουνίου 2011 στο λαϊκό θεατράκι στην Πάτρα.

Εικόνα 5: Παρουσίαση κουκλοθεατρικού

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Μετά από τις παραπάνω παρουσιάσεις, το κουκλοθεατρικό έργο, αποτυπώθηκε έντονα στη μνήμη των μαθητών παραμένοντας θέμα συζήτησης και την επόμενη σχολική χρονιά. Γονείς και μαθητές μας εξέφρασαν έντονα την επιθυμία τους να καταγραφεί η εμπειρία αυτή και να δημιουργηθεί ένα έντυπο-παραμύθι βασισμένο στο σενάριο. Καθοριστικός παράγοντας όμως στη δημιουργία του, ήταν ο ενθουσιασμός, η αφοσίωση και η κατανάλωση χρόνου από μαθητή του τομέα Εφαρμοσμένων Τεχνών, ο οποίος έκανε την εικονογράφηση του σεναρίου, ενθουμούμενος τις παραστάσεις που είχε παρακολουθήσει.

Έτσι δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό υλικό-παραμύθι, βασισμένο στο σενάριο του κουκλοθεατρικού και την εικονογράφηση του μαθητή μας, σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή. Αυτό το εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάστηκε, την Τετάρτη 9 Μαΐου 2012, σε έκθεση δημιουργιών (πίνακες – αφίσες, ρομποτάκι από ανακυκλώσιμα υλικά, παραμύθι

Σου-Μου-Του) στο 9^ο Μαθητικό Συνέδριο με θέμα «Παραγωγικές Διαδικασίες & Περιβάλλον» που οργανώθηκε από τη Δ. Δ. Ε. Αχαΐας, Τμήμα Π. Ε. στον Πολυχώρο Πολιτεία της Πάτρας. Καθώς και στην τελική γιορτή του σχολείου μας τη Δευτέρα 25 Ιουνίου 2012.

Εικόνα 6: Εικονογράφηση - Παραμύθι

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΜΑΣ

- ❖ Ανακαλύψαμε εναλλακτικούς τρόπους μάθησης
- ❖ Υιοθετήσαμε το δημοκρατικό διάλογο
- ❖ Εφαρμόσαμε την βιωματική μάθηση
- ❖ Αγγίξαμε τη γνώση με τρόπο ευχάριστο, προσιτό, ελκυστικό και αποτελεσματικό
- ❖ Αναπτύξαμε συναισθήματα αυτοπεποίθησης και σεβασμού στην άποψη του άλλου
- ❖ Βελτιώσαμε τις διαπροσωπικές μας σχέσεις πετυχαίνοντας την αλληλοαποδοχή
- ❖ Κινητοποιήσαμε σώμα και πνεύμα με παιχνίδια δημιουργικότητας και φαντασίας
- ❖ Μοιραστήκαμε όσα μάθαμε με φίλους, γονείς και μέλη της κοινότητάς μας
- ❖ Εδραιώσαμε στάσεις ζωής

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά :

- τους Υπεύθυνους Π. Ε. Δ.Δ.Ε. Ν. Αχαΐας Παπαϊωάννου Ιωάννα και Βλάχο Ιωάννη, όχι μόνο για την παροχή εκπαιδευτικού υλικού και την καθοδήγηση αλλά κυρίως για την προσωπική επαφή και παρουσία στο σχολείο μας
- τον Διευθυντή του σχολείου μας που αρχικά μας παρότρυνε να ασχοληθούμε με πρόγραμμα Π. Ε. και στη συνέχεια μας διευκόλυνε και μας στήριξε στις δράσεις υλοποίησης των προγραμμάτων μας
- όλους τους συναδέλφους του ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής Α΄ & Β΄ Βαθμίδας Πάτρας για την υποστήριξη τους στις συναντήσεις της ομάδας και ιδιαίτερα τους:
  - ✓ κ. Φιλίππου Ευστάθιο ΠΕ19 για την βιντεοσκόπηση των παραστάσεων,
  - ✓ κ. Νικήτα Στέφανο ΠΕ18.01 για την κατασκευή σκηνικού – κάστρου με μαθητές του Τμήματος Εφαρμοσμένων Τεχνών καθώς και την επιμέλεια της έντυπης έκδοσης του εικονογραφημένου κειμένου.
  - ✓ κα Ρεντζή Μαρία ΠΕ06 για την μεταγλώττιση του σεναρίου στα Αγγλικά και την μετάφραση στο ακροατήριο του 23ου ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΙΝΕΠΣ.
- τον μαθητή Σωτηρόπουλο Ευστάθιο για την υπέροχη εικονογράφηση που οδήγησε στην έντυπη έκδοση του παραμυθιού.
- τους αγαπημένους μας μαθητές που δέχτηκαν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα και έδειξαν ενθουσιασμό, δημιουργικότητα και θέληση για ομαδική εργασία!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Άλκηστης (1998). *Το βιβλίο της δραματοποίησης*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Άλκηστης (1999). *Η δραματοποίηση για παιδιά*. Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Αρχοντάκη Ζ. & Φιλίππου Δ. (2003). *205 βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων ψυχοθεραπείας, κοινωνικής εργασίας, εκπαίδευσης, β' έκδοση*. Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη.
- Γκόβας Ν. (2003). *Για ένα νεανικό δημιουργικό θέατρο, ασκήσεις -παιχνίδια -τεχνικές, ένα πρακτικό βοήθημα για εμπυχωτές θεατρικών ομάδων και εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Ζωδιάτου, Ε., Πασσά, Μ., Σταυρόπουλος, Α. (2009). *Οι δρόμοι του νερού- Τριήμερο Πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής του ΚΠΕ Κλειτορίας για παιδιά με νοητική υστέρηση*, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας.
- Μαγουλιώτης Α. (2006). *Κουκλοθέατρο Ι: Κούκλες, σκηνικά, παίξιμο (Τρόποι, είδη, πατρόν) Προτάσεις για διαθεματικές και διεπιστημονικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη.
- Σταύρου Λ. (1985). *Ψυχοπαιδαγωγική Αποκλινόντων νηπίων-παιδιών-εφήβων*. Αθήνα: εκδόσεις Γρηγόρη.